

Bpv-bedrijven ontevreden over de relatie met onderwijs Het kan beter

Bedrijven investeren fors in de begeleiding van stagiaires, blijkt uit een onderzoek dat diverse brancheorganisaties lieten uitvoeren. Opvallende cijfers, maar toch is dat niet het probleem. Bedrijven vinden het belangrijker dat scholen beter samenwerken.

“Ik schrik wel van die getallen”, zegt Gerrit Volkerink. Als eigenaar van loonbedrijf Volkerink in Heino begeleidt hij regelmatig mbo-stagiaires, meestal van AOC de Groene Welle in Zwolle, soms ook van de Landstede in Raalte of van AOC Oost in Twello. Als we samen naar de cijfers uit het onderzoeksrapport kijken, constateert hij dat die toch wel reëel zijn. “Ook wij schrokken aanvankelijk van de resultaten”, zegt René van Aalderen van de VBW, de branchevereniging van bloemisten. Zijn organisatie

was betrokken bij het onderzoek. “Toch klopt het met het gevoel dat bij veel bedrijven overheerst. De cijfers zijn hard, bovendien wordt de druk op bedrijven steeds groter.”

Niet inzetbaar

“Stagebegeleiding kost gewoon tijd”, vindt Volkerink. Als voorbeeld noemt hij een stagiaire die nu op zijn bedrijf werkt. Die werkt wat trager. Als je als medewerker met zo’n leerling werkt, dan remt dat ook de snelheid van de me-

Loonwerker Volkerink kan zich goed vinden in de conclusie van het Cumela-onderzoeksrapport dat scholen beter moeten samenwerken met bpv-bedrijven

dewerker. Hij moet steeds wachten op de leerling die de kipwagen eerst leeg moet maken. "Ik heb wel medewerkers die zeggen: 'Doe mij maar normale mensen.'" Stagiaires zijn beslist geen goedkope arbeidskrachten, is het gevoel van velen.

Stagiaires kosten tijd, dus ook geld, schrijft Mandy Meulenbelt, secretaris van Vedias (Vereniging van Dierenarts-assistenten). Haar bestuur vindt dat geen probleem want goede stagiaires kunnen veel werk verzetten. Ook melkveehouder Dirk-Siert Schoonman, voorzitter van LTO vakgroep rundveehouderij, zegt dat het loont om veel energie in stagiaires te stoppen. Als je er weinig

tijd aan besteedt, zal een stagiaire niet veel meer kunnen doen dan 'dom werk' uitvoeren. Ronald Bolderink, eigenaar van bloemenwinkel Max en Co in Den Bosch stopt veel tijd in de begeleiding. Hij heeft daar tegenover een paar extra helpende handen. "Heel handig als het druk is in de winkel."

De directe begeleiding van de stagiaires is ongeveer de helft van het werk, zo blijkt uit het onderzoeksrapport. De andere helft is nodig voor het opstellen van leerwerkplannen, voor intern overleg, voor overleg met externen en voor administratief werk. Volkerink is bijvoorbeeld veel tijd kwijt aan planning. Hij vindt het lastig om geschikte klussen te

vinden voor stagiaires die ook acceptabel zijn voor zijn klanten: "Niet alles kan. Stagiaires zijn niet overal inzetbaar." Overigens vertelt hij zijn klanten wel wanneer hij met stagiaires werkt, hij rekest dan ook een aangepast tarief.

Presteren

De tijd die nodig is voor de begeleiding, is toegenomen. De onderzoekers hebben berekend dat die toename sinds het begin van de jaren negentig 50 tot 100 procent is. Volkerink zegt dat de toename vooral te maken heeft met de kwaliteit van de stagiaires: "Ze kunnen steeds minder, en ze willen vooral leuke dingen doen. Alleen trekkerrijden bij- →

Verrassende getallen

In opdracht van verschillende brancheorganisaties uit het midden en kleinbedrijf (waaronder Cumela, VHG en VBW) voerde Dijk 21, een onafhankelijk onderzoeksbureau, een onderzoek uit naar de aard en omvang van werkzaamheden tijdens mbo-stages. Ze keken naar de omvang van het werk en de investeringen die bedrijven moeten doen om bol- en bbl-leerlingen te begeleiden. En ze deden een verkenning naar de effecten van de veranderingen in het onderwijs. Begeleiding van stagiaires vraagt investeringen van de bedrijven, is een van de conclusies: Een stagiaire is geen goedkope arbeidskracht. De begeleidingstijd voor een bbl-leerling is gemiddeld 5 uur per week, voor een bol-leerling 2,7 uur per week. Op jaarbasis kost de begeleiding van een bbl-leerling 7.000 euro, een bol-leerling kost (voor een periode van 43 dagen) 643 euro. Dit zijn gemiddelden van honderd onderzochte gevallen in verschillende bedrijfstakken. Het gaat om gegevens van bedrijven uit de sectoren detailhandel (waaronder bloemenwinkels), hoveniers en groenvoorzieners, loonwerkers, metaalbewerking, zorg en welzijn, installatietechniek. Uit alle berekeningen voor de honderd onderzochte gevallen komen de volgende gemiddelden naar voren:

Berekening van de investeringskosten per leerling:

Investeringskosten per bbl-leerling

Begeleidingskosten	€ 7.000
Salaris en onkostenvergoeding	€ 11.556
Opbrengst uit productieve arbeid	€ -7.627
Totaal (kosten – opbrengsten)	€ 10.929

Investeringskosten per bol-leerling:	€ 643
Begeleidingskosten	
Salaris en onkostenvergoeding	€ 531
Opbrengst uit productieve arbeid	€ -339
Totaal (kosten – opbrengsten)	€ 775

Deze getallen zijn voor velen verrassend, ook voor de opdrachtgevers van het rapport. "Maar," zo zegt Jeroen Zijlman, beleidsmedewerker van VHG, "ik vind niet dat de discussie alleen daarover moet gaan. Belangrijker is dat we met het onderwijs nadenken over de algemene conclusies die we in een brief hebben verwoord." Cumela en VHG hebben die brief gezamenlijke verstuurd naar alle aoc's:

- Er is differentiatie in de uitwerking

van de onderwijsvernieuwingen tussen de verschillende instellingen.

- De bedrijven voelen zich niet betrokken bij de uitwerking van de onderwijsvernieuwing.
- Er bestaat zorg dat te veel taken van het onderwijs naar het bedrijfsleven worden overgeheveld.
- De samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven wordt als onvoldoende ervaren.
- Bedrijven ervaren de totale tijd die zij aan begeleiding van leerlingen besteden als hoog.
- Veel bedrijven menen dat zij aan de grens zitten van wat bedrijfseconomisch verantwoord is om te investeren in opleiden.
- Bedrijven die betrokken zijn bij de implementatie van CKS geven aan dat als het proces eenmaal op orde is en als men goede afspraken heeft kunnen maken met de opleidingsinstelling, leerlingen gemotiveerder zijn en meer eigen initiatief vertonen.

Het rapport, inclusief de brancherapportage voor hoveniers is te downloaden via www.vhg.org. (Klik op het tabblad onderwijs en zoek naar 'opleiden in de beroepspraktijk, rapport dijk 12')

voorbeeld.” De dierenartsassistenten van Vedias zeggen dat het komt omdat stagiaires steeds vaker hulp nodig hebben bij soms niet zo nuttige praktijkopdrachten. Paul Steyn van LTO vakgroep Glastuinbouw denkt dat het een gevolg is van de verbeteringslag die gaande is. “Scholen verwachten meer van bedrijven. Er is een trend dat alleen goed toegeruste bedrijven in aanmerking komen voor leerbedrijf. Die investeren meer.” René van Aalderen van de VBW ziet een toenemende druk op bedrijven als het gaat om directe begeleiding en de inzet bij toetsing.

Volkerink heeft nog geen ervaring met het afnemen van beoordeling in de praktijk als voortvloeisel van competentiegericht leren. Zelf stopt hij tijd in de beoordeling van praktijkopdrachten. Dat is zijn eigen keuze. Hij wil dat de leerlingen er echt wat van leren, en niet zomaar wat invullen. “De begeleiders vanuit school zouden wat dat betreft op het bedrijf dit soort dingen ook meer kunnen doen”, vindt hij. “Opleiden is immers een gezamenlijke verantwoordelijkheid van school en bedrijfsleven.”

Hij is daarom ook gelukkig met een constructie waarbij loonbedrijven samen met het De Groene Welle hebben ge-

werkt aan uitwisseling van stagiaires. Volkerink heeft zelf geen aardappelrooimachine of combine. Toch moeten zijn stagiaires daar mee leren werken. Zijn stagiaires zijn daarom een dag naar een ander loonbedrijf geweest om daar mee te oefenen. En omgekeerd kwamen andere stagiaires op zijn bedrijf om wat anders te leren. Vanuit het aoc kregen ze hiervoor een vergoeding. “Dat moet ook wel. Zo hoeven ze niets te presteren en is het leereffect optimaal. Anders had het niet gekund.”

Overleg

Een vergoeding voor de bedrijven lijkt de omgekeerde wereld van wat tot nu toe gebruikelijk is. Bedrijven betalen voor stagiaires: Bbl-leerlingen krijgen een salaris, bol-leerlingen een vergoeding. Daarnaast vragen onderwijsinstellingen soms ook nog een vergoeding. Steeds meer klinkt het signaal door dat een vergoeding naar de bedrijven eerder op zijn plaats is.

“Wanneer er door invoering van het competentiegericht leren een overheveling van taken naar het bedrijfsleven plaatsvindt, dan moet er ook een budget tegenover staan”, vindt René van Aalderen van de VBW. Hij wil met dit rapport

een signaal naar de overheid afgeven. Hij zegt dat dit losstaat van de kostenstructuur van scholen. “Ik begrijp best dat competentiegericht leren ook op de onderwijsinstellingen kostenverhogend kan werken. Het is daarom belangrijk samen naar oplossingen te zoeken.” Scholen moeten meer samenwerken met bedrijven als het gaat om de veranderende invulling van de bpv. “Dat is belangrijker dan die discussie over getallen”, benadrukt Jeroen Zijlmans, beleidsmedewerker van de Vereniging voor Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG) En aan die samenwerking, daar schort het nog wel eens aan. Ronald Bolderink hoorde via via over Proeven van Bekwaamheid. Leerlingen zouden twee weken lang zelfstandig een winkel moeten runnen. “Dat zou ik nooit willen. Het risico is me te groot.” Hij zou wel meer willen weten. Bedrijven ervaren de communicatie vanuit de scholen als onvolledig en divers. Uit het rapport blijkt dat bedrijven het lastig vinden dat scholen allemaal een verschillende invulling geven aan de bpv. Volkerink merkt dat bijvoorbeeld aan de opdrachten die zijn stagiaires krijgen. De verschillen zijn groot.

Scholen moeten bedrijven daarom meer betrekken bij de invulling van het onderwijs. Dat vinden alle zegslieden uit de verschillende branches. En er zijn al wel goede voorbeelden. René van Aalderen noemt als voorbeeld het project ‘de Groene Standaard’ waarbij deVBW betrokken is. Glastuinbouwer Paul Steyn heeft in het Westland goede ervaringen met een adviescommissie vanuit de praktijk. Jeroen Zijlmans en Dick Klop discussiëren namens hun brancheorganisaties (VHG en Cumela) met onderwijsinstellingen over dit rapport. En Volkerink vertelt dat hij en zijn collega bedrijven regelmatig overleg hebben met De Groene Welle “omdat het beter kan”. □

Versterken van relaties

Henk Robben, directievoorzitter van AOC De Groene Welle ziet veel aanknopingspunten om de relatie met het bedrijfsleven te versterken. Zijn aoc is de enige onderwijsinstelling die formeel gereageerd heeft op de brief en het onderzoeksrapport, zegt Dick Klop, beleidsmedewerker van Cumela. Robben vindt het een waardevol onderzoek: “Je ziet dat bedrijven nogal wat investeren in de stages. Het kost hen wel geld, maar dat is niet het probleem. Wat ze wel erg vinden, is dat de relatie met het onderwijs niet goed is. Ze ervaren de betrokkenheid te beperkt bij de begeleiding en de ondersteuning. Daar moet je wat mee doen als onderwijsinstelling, en dat doen we ook. Zo hebben we op de noordelijke groendag in een workshop hier aandacht besteed. Hoe kun je de relatie tussen het mbo en het bedrijfsleven versterken? Daar zijn wat actiepunten uitgekomen waar we mee verder gaan. We denken er over om voor elke unit, dier of groen bijvoorbeeld, te gaan werken met een selecte groep bedrijven die wat willen met het onderwijs.”

“De discussie moet gaan over de versterking van de relatie met de bedrijven. Die getallen in het rapport vallen wel op, maar zijn in wezen niet het belangrijkste.”